

DOHODA O VINĚ A TRESTU JAKO NOVÝ ZVLÁŠTNÍ ZPŮSOB TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

MARKÉTA FILIPOVÁ

Právnická fakulta, Masarykova univerzita, Česká republika

Abstract in original language

Příspěvek pojednává o novém zvláštním způsobu českého trestního řízení, a to o dohodě o vině a trestu. Rozebrána je stávající právní úprava, je porovnána se slovenskou právní úpravou tohoto institutu, kterou se nechal český zákonodárce při vytváření české právní úpravy inspirovat, a shrnut je rovněž názor odborné veřejnosti.

Key words in original language

Dohoda o vině a trestu; zvláštní způsoby trestního řízení

Abstract

The article is dealing with plea bargaining - the new special form of the Czech criminal procedure. The current law is analysed, it is compared to plea bargaining in Slovakia, because the Slovak law served as inspiration for the Czech lawmaker, and the opinions of legal experts are analysed.

Key words

Plea bargaining; special forms of criminal procedure

Novela Trestního řádu účinná od 1. září 2012 zavedla do českého trestního procesu nový institut dohody o prohlášení viny a přijetí trestu. Český zákonodárce se přitom nechal inspirovat v zahraničí u států, které dohody o vině a trestu v různých formách ve svém trestním právu procesním využívají, hlavní inspirací přitom bylo českému zákonodárci Slovensko. V tomto článku proto bude pojednáno nejen o nové české úpravě, ale popsána a porovnána bude rovněž slovenská úprava dohody o vině a trestu.

1. DOHODA O VINĚ A TRESTU V ČESKÉ REPUBLICĚ

1.1 Úvod

Dne 1. ledna 2010 nabyl účinnosti zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále také jen jako „trestní zákoník“ nebo „TZ“). Vzhledem k této rekonstrukci trestního zákoníku počítá zákonodárce i s rekonstrukcí zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), (dále také jen jako „trestní řád“ nebo „TŘ“). Ke komplexní rekonstrukci trestního řádu však doposud nedošlo a současný trestní řád je tak zatím upravován pouze dílčími novelami.

Nicméně k dispozici je věcný záměr¹, který byl předložen k veřejné diskuzi dne 12. června 2007², schválen dne 20. srpna 2008 usnesením vlády č. 966 a který vymezuje základní principy a cíle nového trestního řádu. Tento věcný záměr nového trestního řádu si klade za cíl mimo jiné i zrychlení trestního řízení ve všech jeho stádiích, výrazné zvýšení aktivity procesních stran v řízení před soudem, posílení procesních práv poškozeného a zvýšení ochrany obětí trestných činů a účinné zajištění jejich práv.³ Těchto cílů chce zákonodárce dosáhnout kromě úpravy stávajících institutů trestního práva i zavedením některých institutů pro české právo procesní zcela nových. Jedná se např. o řízení o soukromé žalobě, řízení o subsidiární žalobě a zejména o řízení o dohodě o prohlášení viny a přijetí trestu, pro kterou je používána legislativní zkratka „dohoda o vině a trestu“, a ke které zákonodárce nyní přistoupil.

1.2 Účel úpravy

Nejčastěji uváděným důvodem nutnosti a vhodnosti zavedení dohody o vině a trestu do českého právního řádu je snaha o zrychlení a zefektivnění trestního řízení. Předkládací zpráva Ministerstva spravedlnosti k věcnému záměru nového trestního řádu⁴ uvádí, že platná právní úprava nevyužívá všech možností, aby zajistila obviněnému v plném rozsahu právo na rychlý a spravedlivý proces, jehož součástí je i právo na to, aby trestní věc obviněného byla projednána v přiměřené lhůtě. Proto je třeba hledat další nástroje, které by vedly k jeho zrychlení a zefektivnění. Právě tímto nástrojem má být dohoda o vině a trestu jako nový typ zvláštního řízení, které bude skutečně pružné a efektivní, bude respektovat práva obviněného

¹ Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). *Justice.cz – Oficiální server českého soudnictví: Rekodifikace trestního práva procesního* [online]. [cit. 1. listopadu 2012]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>>

² VANTUCH, Pavel. Nový návrh na dohodu o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*. 2011, č. 9, s. 4.

³ Věcný záměr trestního řádu – hlavní principy navrhované rekodifikace trestního práva procesního. *Justice.cz – Oficiální server českého soudnictví: Rekodifikace trestního práva procesního* [online]. [cit. 1. listopadu 2012]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>>

⁴ Předkládací zpráva Ministerstva spravedlnosti k věcnému záměru zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). *Justice.cz – Oficiální server českého soudnictví: Rekodifikace trestního práva procesního* [online]. [cit. 1. listopadu 2012]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>>

a bude obsahovat záruky zabránění zneužití tohoto institutu. Její další výhodou má být ochrana obětí trestných činů (poškozených), kteří budou chráněni před sekundární viktimizací, neboť nebudou muset opakovaně svědčit před soudem.⁵ V neposlední řadě je pak uváděno i očekávané snížení nákladů hrazených státem, výši těchto úspor však nelze předem vyčíslit.⁶

V nejobecnější rovině je podstatou dohody o vině a trestu prohlášení viny obviněným a následné sjednání dohody o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem, popřípadě i poškozeným. Tuto dohodu následně schvaluje soud. V různých právních úpravách jsou podmínky a způsoby uzavírání dohody o vině a trestu různé a i návrhy a zavedení tohoto institutu se v českém právním prostředí postupně vyvíjely a modifikovaly.

1.3 Vývoj

1.3.1 První etapa - Prohlášení viny obžalovaným

První tendence směřující tímto směrem lze pozorovat již v roce 2005. Dne 30. listopadu 2005 byl Poslaneckou sněmovnou schválen vládní návrh na novelizaci některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku, který počítal i s vytvořením nového čtvrtého oddílu trestního řádu nazvaného Řízení o prohlášení viny obžalovaným.⁷ Nejedná se sice o institut shodný s dohodou o vině a trestu, neboť zde nedochází k dohodě mezi státním zástupcem a obžalovaným, která je předkládána ke schválení soudu, ale obžalovanému je zde dána možnost, aby prohlásil, že uznává svou vinu. Učiní-li obžalovaný prohlášení v řízení, v kterém je obžalován ze zvlášť závažného zločinu, soud nerozhoduje na základě prohlášení viny obžalovaného, ale přihlídně k němu ve prospěch obžalovaného při rozhodnutí ve věci. Obžalovaný, který prohlásil svou vinu a není obžalován ze zvlášť závažného zločinu, je oprávněn podat návrh na vydání odsuzujícího rozsudku, ve kterém musí uvést, zda se cítí být vinen skutkem popsaným v obžalobě, zda souhlasí s jeho právním posouzením nebo zda navrhuje jiné vymezení skutku nebo právní posouzení, a jaký výrok o trestu, ochranném opatření nebo o náhradě škody navrhuje. Soud pak může přijmout návrh obžalovaného a po prohlášení viny vyhlásit odsuzující rozsudek bez provedení dokazování nebo jen s omezeným rozsahem dokazování, pokud okolnosti spáchání trestného činu nevzbuzují pochybnosti, státní

⁵ Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád). *Justice.cz – Oficiální server českého soudnictví: Rekodifikace trestního práva procesního* [online]. [cit. 1. listopadu 2012]. Dostupné z: <<http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>>, s. 104.

⁶ tamtéž, s. 112.

⁷ Návrh zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku, Senátní tisk č. 220 pro Páté funkční období (2004-2006).

zástupce s návrhem obžalovaného učiněným na základě prohlášení viny bez výhrad souhlasí a účelu řízení již bylo dosaženo přesto, že hlavní líčení nebude provedeno v celém rozsahu. V rozsudku soud uvede výrok o vině v souladu s návrhem obžalovaného, s kterým vyslovil souhlas státní zástupce. Soud není vázán návrhem obžalovaného, pokud jde o druh a výměru trestu, druh ochranného opatření a výši nároku na náhradu škody.⁸

Tento návrh byl nakonec zamítnut Senátem a Poslanecká sněmovna již pak Senátem vrácený návrh nepřijala. Nicméně i přes jisté rozdíly mezi oběma instituty jsem přesvědčena, že se jedná o počátek cesty k institutu dohody o vině a trestu tak, jak se nyní objevil v novele trestního řádu. Ostatně profesor Oto Novotný ve svém článku „Je naše trestní právo v krizi?“⁹ k záměru zavést do našeho právního řádu institut prohlášení obžalovaného o vině uvádí, že pokud by byl uvedený návrh zákona v Parlamentu schválen, zřejmě by to otevřelo cestu i k oficiálnímu vyjednávání a dohodě mezi obžalovaným a státním zástupcem, kterou by posléze schválil soud a o níž se mluví v anglosaské právní oblasti jako o tzv. „plea bargaining“. Za významné také považuji, že odborná veřejnost na tento návrh reagovala v odborné literatuře svými připomínkami, které se pak nepochybně odrazily v nové úpravě.¹⁰

1.3.2 Druhá etapa - Dohoda o vině a trestu v návrhu z roku 2008

Přímo pojem dohoda o vině a trestu tak, jak je tento institut obecně chápán, byl v českém právním prostředí poprvé použit v již zmíněném věcném záměru trestního řádu z roku 2007. První podrobnější úpravu dohody o vině a trestu pak můžeme nalézt ve vládním návrhu zákona z roku 2008.¹¹ Tento návrh je již v mnohém shodný s návrhem současným, o kterém bude pojednáno dále. Významné změny a rozdíly mezi těmito návrhy budou uvedeny v souvislosti s výkladem o

⁸ K tomuto návrhu blíže VANTUCH, Pavel. K návrhu na prohlášení obžalovaného o vině. *Trestní právo*. 2006, č. 12, s. 5-15.

⁹ NOVOTNÝ, Oto. Je naše trestní právo procesní v krizi? *Trestní právo*. 2006, č. 7-8, s. 29.

¹⁰ Např. názor docenta Pavla Vantucha vyjádřený ve výše uvedeném článku „K návrhu na prohlášení obžalovaného o vině“, že obžalovaný nemůže sám dospět ke kvalifikovanému právnímu posouzení skutku, ani k návrhu, jaký má soud vynést výrok o trestu, ochranném opatření nebo náhradě škody. Docent Pavel Vantuch zde vytýká absenci povinnosti profesionální obhajoby, která byla již do následujících návrhů úpravy dohody o vině a trestu zapracována.

¹¹ Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, Sněmovní tisk 574/0 pro 5. volební období (2006-2010).

současném návrhu. Návrh z roku 2008 na zavedení dohody o vině a trestu nebyl v Poslanecké sněmovně předložen do třetího čtení.

1.3.3. Třetí etapa – Dohoda o vině a trestu v současnosti

Své účinnosti se dočkal až návrh třetí, předložený bývalým ministrem spravedlnosti Jiřím Pospíšilem a účinný od 1. září 2012.¹²

Až do 31. srpna 2012 bylo trestní stíhání před soudy možné pouze na základě obžaloby nebo návrhu na potrestání, s výše zmíněnou novelou je zde nově možnost třetí, a to právě dohoda o vině a trestu. První změnou, ke které v souvislosti se zavedením dohody o vině a trestu došlo, je tak změna § 2 odst. 8 trestního řádu, který byl odpovídajícím způsobem upraven¹³. Systematicky řadí věcný záměr dohodu o vině a trestu do nově navrhované části druhé, hlavy čtvrté mezi tzv. zvláštní způsoby řízení spolu s řízením proti mladistvému, řízením o soukromé žalobě, řízením o subsidiární žalobě, řízením proti uprchlému a řízením po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu. Nejedná se tak o jeden z odklonů, odklony mají být upraveny zvláště v hlavě čtvrté téže části a mělo by se jednat o řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání, řízení o podmíněném zastavení trestního stíhání s dohledem a řízení o narovnání. Z výčtu odklonů má naopak zmizet trestní příkaz, který se má stát způsobem rozhodnutí soudu. Některými autory je dohoda o vině a trestu přesto označována za odklon,¹⁴ což však považují za nesprávné, jednak z výše uvedeného důvodu plánované systematiky trestního řádu, ale i z logiky věci. Účelem odklonů podle současné právní nauky je sice stejně jako u dohody o vině a trestu rychlejší a efektivnější vyřízení k tomu vhodných věcí, avšak smyslem odklonů je také „dosáhnout specifického resocializačního a výchovného účinku na pachatele (mladistvého), a to bez vydání stigmatizujícího rozhodnutí o vině a trestu“.¹⁵ O odklonech tak není rozhodováno rozsudkem, kdežto dohoda o vině a trestu ústí právě ve vydání odsuzujícího rozsudku obsahující výrok o vině a trestu.

¹² Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Sněmovní tisk 510/0 pro 6. volební období (od 2010),

¹³ 2 odst. 8 věta byla nahrazena větou „Trestní stíhání před soudy je možné jen na základě obžaloby, návrhu na potrestání nebo návrhu na schválení dohody o prohlášení viny a přijetí trestu (dále jen „dohoda o vině a trestu“), které podává státní zástupce.“

¹⁴ např. KUČERA, Pavel a PTÁČEK, Michal. Několik úvah nad institutem dohody o vině a trestu v českém pojetí. *Trestní právo*. 2009, č. 7 - 8, s. 5.

¹⁵ MUSIL, Jan; KRATOCHVÍL, Vladimír; ŠÁMAL, Pavel aj. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2007. s. 832.

Dohodu o vině a trestu je možné sjednat, jestliže výsledky vyšetřování dostatečně prokazují závěr, že skutek se stal, že tento skutek je trestným činem a že jej spáchal obviněný. Jednání o dohodě o vině a trestu zahajuje v takovém případě státní zástupce na návrh obviněného nebo i bez takového návrhu (§175a, odst. 1). Sjednání dohody o vině a trestu může iniciovat také soud. V souladu se zněním § 186 písm. g) předseda senátu nařídí předběžné projednání obžaloby, má-li za to, že vzhledem k okolnostem případu by bylo vhodné sjednání dohody o vině a trestu. Jedná tak sice zejména na základě návrhu státního zástupce nebo obviněného, avšak k tomuto přesvědčení může předseda senátu (nebo samosoudce viz § 314c a 314d) dojít i sám. Tato úprava byla zařazena v zájmu rychlosti řízení a dosažení jeho účelu i v případě, že obviněný projeví vůli k uzavření dohody o vině a trestu až po podání obžaloby.¹⁶ V předběžném projednání soud zjistí stanoviska státního zástupce a obviněného k uzavření dohody o vině a trestu a podle toho buď dá státnímu zástupci přiměřenou lhůtu k pokusu o uzavření dohody o vině a trestu nebo ve věci nařídí hlavní líčení (§ 187, odst. 4).

Podmínkou sjednání dohody o vině a trestu je prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, pokud na základě opatřených důkazů a dalších výsledků přípravného řízení nejsou důvodné pochybnosti o pravdivosti jeho prohlášení. Dohodu o vině a trestu sjednává státní zástupce s obviněným za přítomnosti obhájce (§ 175a, odst. 3). Zde se dostáváme ke zcela zásadnímu bodu, který byl v odborné literatuře hojně diskutován a na který bylo stručně poukázáno již výše, a to povinná účast obhájce při sjednávání dohody o vině a trestu. Kromě § 175a, odst. 3 s touto otázkou souvisí ještě znění § 36 o nutné obhajobě, kde se do odstavce 1 doplnilo písmeno d) tak, že obviněný musí mít obhájce už v přípravném řízení při sjednávání dohody o vině a trestu. Z důvodové zprávy ke zmíněnému § 36 odst. 1, písm. d) se dozvídáme, že důvodem nutné obhajoby při sjednávání dohody o vině a trestu je skutečnost, že „v případě, kdy se v přípravném řízení sjednává dohoda o vině a trestu, se ze strany obviněného předpokládá podávání kvalifikovaného návrhu trestu, případně ochranného opatření, a návrhu na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení, což předpokládá dostatečné právní znalosti v oblasti trestního práva a zejména s ohledem na skutečnost, že obsah sjednané dohody je klíčový z hlediska konečného rozhodnutí soudu ve věci, je zapotřebí, aby obviněný měl při sjednávání dohody o vině a trestu vždy obhájce, který by účinně hájil jeho práva a poskytoval mu potřebnou právní pomoc. Náklady spojené s nutnou obhajobou při sjednávání dohody o vině a trestu by měly být vyváženy očekávaným efektem snížení počtu odvolání proti rozsudku prvoinstančního soudu, neboť schválí-li soud

¹⁶ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Sněmovní tisk 510/0 pro 6. volební období (od 2010), s. 41.

dohodu o vině a trestu tak, jak byla mezi státním zástupcem a obviněným sjednána, není odvolání proti rozsudku přípustné.¹⁷

Nelze si nevsimnout, že tato argumentace je podobná té, kterou již v roce 2006 uvedl docent Pavel Vantuch ve svém již výše zmíněném článku „K návrhu na prohlášení obžalovaného o vině“, a není tak s podivem, že právě požadavek nutné obhajoby je odbornou veřejností prakticky bez výjimky přijímán kladně.¹⁸

Významnou roli při uzavírání dohody o vině a trestu hraje také poškozený. Ten je vyrozumíván o jednání o dohodě o vině a trestu a nejpozději při prvním jednání o dohodě o vině a trestu má možnost uplatnit nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích, jež mu byla trestným činem způsobena, nebo vydání bezdůvodného obohacení, které bylo na jeho úkor získáno (§ 175a, odst. 2). Státní zástupce při sjednávání dohody o vině a trestu na zájmy poškozeného dbá. Je-li poškozený sjednávání dohody o vině a trestu přítomen, vyjádří se zejména k rozsahu a způsobu náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení. Dohodu o vině a trestu lze sjednat i bez přítomnosti poškozeného. Pokud však poškozený nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení již uplatnil a k jednání se nedostaví, může státní zástupce za poškozeného s obviněným rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení dohodnout a to až do výše poškozeným uplatněného nároku (§ 175a, odst. 5). Poškozený se tak nemusí s obviněným při sjednávání dohody o vině a trestu vůbec setkat, což významně přispívá k cíli stanovenému Ministerstvem spravedlnosti a to sice k zabránění sekundární viktimizace oběti trestného činu. Zde se jedná o ustanovení, které v předchozím návrhu z roku 2008 obsaženo nebylo. Podle mého názoru se jedná o posun pozitivní, neboť na jeho základě státní zástupce při sjednávání dohody o vině a trestu neusiluje pouze o uzavření dohody s obviněným, ale zohledňuje i zájmy poškozeného. Pokud přesto ke sjednání dohody o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení nedojde, navrhne státní zástupce soudu, aby odkázal poškozeného s jeho nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních (§175b, odst. 1). Někteří autoři¹⁹ navrhují, aby uzavření dohody bylo možné jen se souhlasem poškozeného, čímž by byl obviněný motivován alespoň k částečné sanaci způsobené škody, či alespoň k omluvě poškozenému. Je jistě nezbytné brát ohled

¹⁷ Důvodová zpráva (cit. v předchozí pozn. pod čarou),.

¹⁸ vedle docenta Pavla Vantucha např. také KUČERA, Pavel a PTÁČEK, Michal. Několik úvah nad institutem dohody o vině a trestu v českém pojetí. *Trestní právo*. 2009, č. 7 - 8, s. 4, kteří doplňují, že povinná přítomnost obhájce může zejména v počátcích aplikace dohody o vině a trestu zvýšit využitelnost tohoto institutu, který dosud není v povědomí laické veřejnosti.

¹⁹ ŠABATA, Karel a RŮŽIČKA, Miroslav. Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské právní úpravy. *Státní zastupitelství*. 2009, č. 6, s. 12.

na názor poškozeného, obávám se však, že takováto podmínka by mohla vést k vydírání obviněného poškozeným, a proto se k zavedení obligatorního souhlasu poškozeného nepřikláním.

V případě, že ke sjednání dohody o vině a trestu nedojde, provede o tom státní zástupce záznam do protokolu; v takovém případě se k prohlášení viny učiněnému obviněným v dalším řízení nepřihlíží (§ 175a, odst. 7). Z toho vyplývá, že je zde zásadní rozdíl mezi prohlášením obviněného o spáchání skutku, který je trestným činem, učiněným obviněným za účelem dosažení dohody o vině a trestu, a doznáním. V případě, že ke sjednání dohody o vině a trestu nedojde, nelze prohlášení obviněného v dalším řízení použít jako důkaz.

V souladu s ustanovením § 175a odst. 8 nelze dohodu o vině a trestu sjednat v řízení o zvlášť závažných zločinech. V této otázce došlo při schvalování novely k jistým posunům. Podle původního návrhu z roku 2008 by bylo možné sjednat dohodu o vině a trestu pouze v řízení o trestném činu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let.²⁰ Později došlo k významnému rozšíření okruhu trestných činů a dohodu o vině a trestu by bylo možné sjednat o trestných činech uvedených části druhé hlavy IX (trestné činy proti bezpečnosti České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace) a hlavy XIII trestního zákoníku (trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy), a dále v řízení o trestných činech, kterými byla nebo měla být způsobena úmyslně smrt, nejde-li o trestný čin zabití (§ 141 trestního zákoníku) nebo o trestný čin vraždy novorozence dítěte matkou (§ 142 trestního zákoníku). Nakonec byl okruh trestných činů upraven způsobem uvedeným výše. Jedná se patrně o nejdiskutovanější část celé úpravy. Původní navrhované znění z roku 2008 bylo odbornou veřejností často kritizováno jako příliš omezující. JUDr. Vladimír Král toto omezení označil za hlavní překážku širokého využívání nového institutu v praxi, neboť za situace, kdy by byla dohoda možná jen ohledně trestných činů projednávaných samosoudcem, byla by mezi jinými zvláštními způsoby řízení (trestní příkaz, podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, zjednodušené řízení) pro svoji pracnost na okraji zájmu. Z toho důvodu ve svém článku „Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu“²¹ navrhl nelimitovat možnost sjednání dohody o vině a trestu trestní sazbou, ale zvažovat negativní výčet trestných činů, u nichž je uzavření takové dohody vyloučeno (jako např. trestné činy proti životu nebo lidské důstojnosti, u nich by převažily etické důvody). Ještě k širšímu pojetí dohody na všechny trestné činy se ze stejných důvodů ve svém článku „Dohoda o

²⁰ § 175, odst. 1 vládního návrhu z roku 2008.

²¹ KRÁL, Vladimír. Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. *Právní rozhledy*. 2008, č. 20, s. II.

vině a trestu²² přikláněli Mgr. Simona Brňáková a Mgr. František Korbel, Ph.D., kteří se podíleli na tvorbě návrhu zákona.²³ Současné znění je tak jakýmsi kompromisem mezi původním návrhem z roku 2008 a těmito názory.

Dojde-li k sjednání dohody o vině a trestu, státní zástupce podá soudu v rozsahu sjednané dohody návrh na schválení dohody o vině a trestu. Nedošlo-li však přitom k dohodě o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení, státní zástupce na tuto skutečnost v návrhu na schválení dohody o vině a trestu soud upozorní (§ 175b, odst. 1).

Návrh na schválení dohody o vině a trestu přezkoumá předseda senátu a podle jeho obsahu a obsahu spisu nařídí veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu, nebo rozhodne o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu pro závažné procesní vady, nebo nařídí předběžné projednání návrhu (§ 314o odst. 1). Předběžné projednání návrhu se nařizuje, má-li předseda senátu za to, že věc patří do příslušnosti jiného soudu, věc má být postoupena jinému orgánu podle § 171 odst. 1 trestního řádu, jsou dány okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání podle § 173 odst. 1 trestního řádu nebo jeho přerušeni podle § 173 odst. 1 trestního řádu, anebo okolnosti odůvodňující podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 trestního řádu nebo schválení narovnání podle § 309 trestního řádu (§ 314p). O návrhu na schválení dohody o vině a trestu rozhoduje soud ve veřejném zasedání. Veřejné zasedání se koná za stálé přítomnosti obviněného a státního zástupce, poškozený se o konání veřejného zasedání vyrozumí (§ 314q, odst. 1). „Účast obhájce v tomto řízení není na rozdíl od přípravného řízení nutná, neboť v tomto řízení již nelze sjednanou dohodu měnit z hlediska dohodnutého trestu nebo jiných otázek a v řízení vystupuje soud, který přiměřenost a spravedlivost sjednané dohody posuzuje i z hlediska obviněného.“²⁴ Ve veřejném zasedání státní zástupce přednese návrh na schválení dohody o vině a trestu, poté se k návrhu vyjádří obviněný, zejména k otázce zda sjednané dohodě rozumí, zda prohlášení o tom, že spáchal skutek, pro který je stíhán, učinil dobrovolně a bez nátlaku a zda jsou mu známy všechny důsledky sjednání dohody o vině a trestu (§ 314q, odst. 2 a 3). Toto je důležité zejména proto, že obviněný se sjednáním dohody vzdává práva na projednání věci v hlavním líčení a v zásadě i práva napadnout

²² BRŇÁKOVÁ, Simona a KORBEL, František. Dohoda o vině a trestu. *Trestněprávní revue*. 2008, č. 9, s. 274. (tento článek je s drobnými úpravami dostupný též v systému ASPI).

²³ Tento názor sdílejí i další autoři, např. ŠABATA, Karel a RŮŽIČKA, Miroslav. Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské právní úpravy. *Státní zastupitelství*. 2009, č. 6, s. 11.

²⁴ VANTUCH, Pavel. Nový návrh na dohodu o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*. 2011, č. 9, s. 11.

rozsudek odvoláním.²⁵ Možnost vyjádřit se dostane poté i poškozený, je-li přítomen (§ 314q, odst. 4). Dokazování soud neprovádí, ale považuje-li to za potřebné, může vyslechnout obviněného a opatřit potřebná vysvětlení (§ 314q, odst. 5). Státní zástupce může vzít návrh na schválení dohody o vině a trestu zpět až do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě (§ 314o, odst. 5).

Soud může rozhodnout o skutku, jeho právní kvalifikaci, trestu a ochranném opatření pouze v rozsahu uvedeném v dohodě o vině a trestu. O nároku na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení rozhoduje soud v rozsahu uvedeném v dohodě o vině a trestu, pokud s ní poškozený souhlasí, nebo pokud dohodnutý rozsah a způsob náhrady škody nebo nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení odpovídá řádně uplatňovanému nároku poškozeného (§ 314r, odst. 1). Soud má tak prakticky pouze dvě možnosti: dohodu schválí, aniž má možnost ji sám nějak modifikovat, nebo dohodu neschválí. Soud nemůže do sjednané dohody nijak aktivně zasahovat, např. navrhopvat změny sjednaného trestu. Z tohoto pravidla existuje pouze jediná výjimka. Soud může na základě návrhu státního zástupce obviněnému uložit ochranné opatření i v případě, že toto nebylo v dohodě o vině a trestu sjednáno. Na tuto možnost však musí být obviněný předem upozorněn. Bez tohoto upozornění může státní zástupce navrhnout uložení ochranného opatření pouze v případě, že důvody pro uložení ochranného opatření vyšly najevo až po podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu soudu (§ 175a, odst. 4).

Pokud soud dohodu o vině a trestu schválí, učiní tak odsuzujícím rozsudkem, ve kterém uvede výrok o schválení dohody o vině a trestu, výrok o vině a trestu, případně ochranném opatření a výrok o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení, to vše v souladu s dohodou o vině a trestu (§ 314r, odst. 4). Co do nároku poškozeného nebo jeho části, ohledně které nedošlo k dohodě, odkáže poškozeného na občanskoprávní řízení. V souladu se zněním § 314r odst. 2 soud dohodu neschválí (rozhodne usnesením o odmítnutí návrhu na schválení dohody), je-li nesprávná nebo nepřiměřená, anebo zjistí-li, že došlo k závažnému porušení práv obviněného při sjednávání dohody o vině a trestu (např. při sjednávání dohody nebyl přítomen obhájce, prohlášení viny bylo vynucené atp.). V takovém případě věc vrátí do přípravného řízení, ke sjednané dohodě ani k prohlášení obviněného o vině se v dalším řízení nepřihlíží, což však nevylučuje sjednání nové dohody o vině a trestu (§ 314s).

Odvolání proti rozsudku, kterým soud schválil dohodu o vině a trestu lze podat pouze v případě, že takový rozsudek není v souladu

²⁵ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Sněmovní tisk 510/0 pro 6. volební období (od 2010), s. 30.

s dohodou o vině a trestu, jejíž schválení státní zástupce soudu navrhl. Poškozený může podat odvolání pro nesprávnost výroku o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení, ledaže soud schválil dohodu v podobě, s níž poškozený souhlasil (§ 245). Právní úprava připouští pro řízení skončené schválením dohody o vině a trestu i mimořádný opravný prostředek, a to obnovu řízení. Na obnovu řízení, jež bylo ukončeno pravomocným rozsudkem soudu o schválení dohody o vině a trestu se bez dalšího použijí ustanovení upravující obnovu řízení pouze s jedinou výjimkou, a to že v souladu s ustanovením § 288, odst. 1 se věc v případě, kdy byla povolena obnova, vždy vrací do přípravného řízení.

V souvislosti se změnou § 63 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) nelze dohodu o vině a trestu sjednat v řízení ve věci mladistvého, který nedovršil osmnáct let věku. Z důvodové zprávy²⁶ se dozvídáme, že možnost sjednání dohody o vině a trestu v řízení ve věcech mladistvých je třeba vyloučit, neboť u mladistvých pachatelů je zapotřebí upřednostnit výchovný vliv řízení na mladistvého a uvážlivý výběr vhodného opatření specializovaným soudcem nad rychlostí řízení.

Pro úplnost ještě doplňuji, že zákon rovněž vylučuje sjednání dohody o vině a trestu v řízení proti uprchlému.

V zákonné úpravě dohody o vině a trestu není počítáno s možností snížení trestní sazby z důvodu uzavření této dohody. Právě příslib mírnějšího trestu je však v zahraniční praxi nejčastější motivací obviněného k přistoupení na dohodu o vině a trestu. S možností snížení dolní hranice trestní sazby počítá např. i slovenská právní úprava a o této problematice bude pojednáno v kapitole zabývající se právě slovenskou právní úpravou.

1.4 Názory odborné veřejnosti

Již od počátku úvah o zavedení tohoto institutu do českého právního řádu budí dohoda o vině a trestu u odborné veřejnosti rozporuplné reakce a lze najít jak její příznivce, tak i zásadní odpůrce. „Stoupenci dohod o vině a trestu jsou zejména mezi soudci a státními zástupci, kteří v těchto dohodách spatřují možnost zásadního zrychlení řízení i snížení vlastního pracovního zatížení. ... Odpůrci dohod o vině a trestu jsou zejména mezi teoretiky a nemalou částí advokátů, obhájců ve věcech trestních.“²⁷ Někteří autoři však advokáty řadí spíše do řad

²⁶ Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Sněmovní tisk 510/0 pro 6. volební období (od 2010), s. 46.

²⁷ VANTUCH, Pavel. Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*. 2009, č. 11, s. 5.

zastánců dohody o vině a trestu s tím, že „schválená dohoda o vině a trestu a předcházející řízení bude obviněnými hodnocena zpravidla více pozitivně, než řízení před soudem ukončené rozsudkem a obvinění mohou činnost obhájců vnímat jako aktivnější.“²⁸

1.4.1 Argumenty pro zavedení dohody o vině a trestu a polemika s nimi

Jak již bylo řečeno, má dohoda o vině a trestu své příznivce i své odpůrce. Zastánci dohody o vině a trestu zdůrazňují jako výhodu zejména již zmíněné zrychlení a zefektivnění trestního řízení, které významně uleví přetížené soudní soustavě a jak soudci, tak státní zástupci, budou mít díky tomu více prostoru pro řešení závažných trestných činů.²⁹ Přiměřená rychlost řízení je jednou z podmínek práva na spravedlivý proces a nepřiměřené průtahy v trestním řízení jsou porušením práv zaručených čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Rovněž § 2 odst. 4 trestního řádu stanoví, že trestní věci musí orgány činné v trestním řízení projednávat co nejrychleji. Průtahy v řízení totiž značně snižují jeho účinnost, časem dochází k oslabení hodnoty důkazů, vytrácí se vztah mezi trestným činem a trestem a tím se snižuje výchovné i preventivní působení trestního řízení, neúměrně dlouho se udržuje stav, kdy obviněný, který je považován za nevinného, musí snášet zásahy do svých práv a svobod atp. Jsou uváděny i další výhody tohoto institutu, jako zmírnění konfliktního rázu trestního řízení a tím zmírnění stresu trestním řízením nutně vyvolaného jak na straně pachatele, tak na straně oběti, a může též zvýšit naději na nápravu pachatele. K tomu má přispívat i zvýšení aktivity procesních stran v trestním řízení.³⁰ Předpoklad větší aktivity procesních stran však nemusí být správný. Existují názory, že namísto toho, aby byla posílena role obviněného při dojednávání dohody o vině a trestu, tento se naopak stane pouze objektem vyjednávání mezi

²⁸ HORKÁ, Kateřina. Věcný záměr nového trestního řádu – odklony a dohodovací řízení. *Státní zastupitelství*. 2011, č. 3, s. 5.

²⁹ např. VANTUCH, Pavel. Nový návrh na dohodu o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*. 2011, č. 9, s. 5. HORKÁ, Kateřina. Věcný záměr nového trestního řádu – odklony a dohodovací řízení. *Státní zastupitelství*. 2011, č. 3, s. 9.

³⁰ K tomu blíže MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu. In *Sborník z Mezinárodní vědecké konference Rekodifikace trestního práva procesního (aktuální problémy)*, Praha, Univerzita Karlova v Praze, 2008, s. 79 a násl. Publikováno též pod názvem Dohody o vině a trestu jako forma konsenzuálního trestního řízení. *Kriminalistika*. 2008, č. 1, s. 3 a násl., a v upravené verzi také jako Dohody o vině a trestu – ano či ne? In: *Rekodifikácia trestného práva – doterajšie poznatky a skúsenosti. Zborník príspevkov z celoštátneho seminára s medzinárodnou účasťou konaného dňa 21. apríla 2008*. Bratislava : Bratislavská vysoká škola práva, 2008. s. 177.

profesionálními obhájci, státním zástupcem a soudem.³¹ V neposlední řadě je to zabránění sekundární viktimizace oběti trestného činu a další argumenty uvedené již výše v podkapitole pojednávající o účelu zavedení dohody o vině a trestu do českého právního řádu.

1.4.2. Argumenty proti zavedení dohody o vině a trestu a polemika s nimi

V souvislosti s uvedeným argumentem nutnosti zavedení dohody o vině a trestu za účelem efektivnějšího prosazování práva na spravedlivý proces je zajímavé, že naopak odpůrci dohody o vině a trestu argumentují právě tím, že zavedením dohody o vině a trestu dochází k významným zásahům do základních zásad trestního procesu, jako jsou zásada materiální pravdy, zásada volného hodnocení důkazů, zásada veřejnosti, bezprostřednosti, ústnosti a tvorby přesvědčení na základě projednání. Zejména porušení posledně jmenované zásady pak vede k ukládání neadekvátně mírných trestů. S tímto tvrzením do jisté míry souhlasím, dle mého názoru jedině detailní popis skutku, jeho okolností a souvislostí, motivace pachatele atp. mohou být podkladem pro uložení přiměřeného a spravedlivého trestu. Výhoda, že detaily spáchání trestného činu nemusí být u soudu znova opakovány, se tak stává zároveň i nevýhodou tohoto institutu. Zásada materiální pravdy je zásadou zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností, soud musí při rozhodování vycházet ze zjištění skutečného děje, z obsahově správných faktů a není vázán nepravdivým doznáním obviněného stejně, jako není vázán pouze důkazními návrhy obviněného. Podkladem rozhodnutí mohou být pouze nepochybně pravdivě zjištěné skutečnosti, nikoliv pouze skutečnosti, které jsou pravděpodobné.³² Někteří autoři proto uvádějí, že zásadě materiální pravdy nelze dostát dohodou o vině a trestu a může být splněna pouze pomocí řádného dokazování v hlavním líčení. To má souvislost s tím, že pro účely dohody o vině a trestu je přiznávána největší důkazní váha prohlášení obviněného o tom, že se cítí být viněn skutkem, který je mu kladen za vinu, což je chápáno jako porušení zásady volného hodnocení důkazů. V této souvislosti je některými autory používán výraz „korunní důkaz“ ve smyslu principu středověkého inkvizičního procesu *cofessio corona probationum*.³³ Často je také zmiňována problematika věrohodnosti takového prohlášení, protože při uzavírání dohod se obviněný ocitá v psychickém tlaku možnosti využití menšího zla, což může vyústit v nepravdivé doznání vedoucí k justičnímu omylu. S těmito názory nemohu souhlasit. Pokud soud

³¹ VANTUCH, Pavel. Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. *Trestní právo*. 2009, č. 11, s. 8.

³² JELÍNEK, Jiří a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 2. vydání. Praha : Leges, 2011. s. 150.

³³ MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu. In *Sborník z Mezinárodní vědecké konference Rekodifikace trestního práva procesního (aktuální problémy)*, Praha, Univerzita Karlova v Praze, 2008, s. 85.

prohlášení obviněného neuvěří, neboť dospěje k závěru, že toto prohlášení není dostatečně podloženo výsledky vyšetřování nebo o něm na základě dosud opatřených důkazů existují důvodné pochybnosti, může soud vyslechnout obviněného a opatřit potřebná vysvětlení. Pokud má soud i nadále pochybnosti, dohodu o vině a trestu neschválí. Ostatně v tomto směru dohoda o vině a trestu stejně nepřináší nic nového. Dle názoru JUDr. Antonína Draštíka, předsedy trestního senátu Nejvyššího soudu ČR,³⁴ i dnes v běžném procesu, pokud se pachatel k trestnému činu dozná a nejsou zde další důkazy, bude na základě tohoto svého doznání odsouzen. Doznání je konečným i předpokladem schválení narovnání. S problematikou doznání a zásady materiální pravdy se tak české soudnictví potýká již nyní a dohoda o vině a trestu v tomto směru nepřináší žádný zásadní průlom. Porušení zásady bezprostřednosti, ústnosti a veřejnosti je spatřováno v tom, že podstatná část sjednávání dohody probíhá v přípravném řízení mezi státním zástupcem a obviněným. Je však třeba poznamenat, že i v současné právní úpravě existují z těchto zásad výjimky, např. ve zjednodušeném řízení před samosoudcem nebo v řízení o trestním příkazu, provedení důkazu mimo hlavní líčení, za určitých okolností vyloučení veřejnosti z jednání či čtení výpovědí svědků a znalců aj.³⁵

Porušována je prý také zásada rovnosti občanů před zákonem, neboť trest ukládaný po uzavření dohody je pravidelně podstatně mírnější než v případech, kdy k uzavření dohody nedošlo. Záleží přitom vždy na vůli státních orgánů, zda bude dohoda uzavřena či nikoliv. „Za jinak stejných podmínek (stejná závažnost činu, stejné možnosti nápravy a stejné poměry pachatele) dochází k tomu, že jsou uloženy rozdílné tresty (mírnější – přísnější)“, což podle profesora Jana Musila neodpovídá ústavněprávně zaručené rovnosti občanů před zákonem.³⁶

Vedle toho je také zpochybňována jedna z hlavních motivací zavedení dohody o vině a trestu, a to sice ulevit soudní soustavě od časové ztráty způsobené projednáváním jednoduchých případů v hlavním líčení, aby soudci i státní zástupci mohli věnovat více času složitým případům. Jenže podle profesora Jana Musila³⁷ je základní motivací

³⁴ DRAŠTÍK, Antonín. *Rozhovor o problematice dohody o vině a trestu* ze dne 13. března 2012.

³⁵ Blíže k tomu např. CÍSAŘOVÁ, Dagmar; FENYK, Jaroslav; GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha : ASPI, 2008. s. 76 a násl.

³⁶ tamtéž, s. 86.

Blíže k rovnosti občanů před zákonem např. FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. doplněné vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2004. s. 83 a násl.

³⁷ MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu. In *Sborník z Mezinárodní vědecké konference Rekodifikace trestního práva procesního (aktuální problémy)*, Praha, Univerzita Karlova v Praze, 2008, s. 80.

k vyvolání dohadvacího řízení ze strany orgánů činných v trestním řízení vznik složité důkazní situace, spočívající zejména v tom, že důkazy jsou rozporné, mezerovité nebo nedostatečně věrohodné, takže k odstranění těchto důkazních deficitů by bylo zapotřebí provádět další rozsáhlé dokazování. Velmi často se jedná o případy skutkově velmi komplikované a žádná strana si vlastně není jistá tím, jak proces nakonec dopadne. Jedná se tedy spíše o jakýsi „obchod se spravedlností“, o vyvažování možných zisků a ztrát tak, aby výsledek uspokojil všechny strany.

Někteří odpůrci dohody také uvádějí, že institut dohody o vině a trestu otevírá dveře ke korupci, kdy si obviněný bude od státního zástupce „kupovat“ mírnější tresty. Dohoda tak údajně povede ke vzniku korupčního prostředí, v této souvislosti jsou používána i označení jako „kabinetní justice“. Tyto námitky však nebývají nijak podloženy a osobně se nedomnívám, že by dohoda o vině a trestu vytvářela nový prostor pro korupci.

V neposlední řadě se pak jedná o námitky „ideologické“. Jednak je to tvrzení, že dohoda o vině a trestu nepatří do kontinentálního práva.³⁸ Tuto námitku však tehdejší ministr Pospíšil vyvracel tím, že i jiné země s kontinentálním právním systémem, jako např. Slovensko, Polsko, Německo nebo Itálie, tento institut s úspěchem zavedly. Předkládací zpráva ministerstva spravedlnosti³⁹ pak uvádí, že skutečnost, že je české trestní řízení tradičně spojeno s inkvizičním procesem románsko-germánského systému, by neměla být na překážku citlivému přebírání zkušeností a případně i některých osvědčených institutů obžalovacího sporného systému common law. Tato argumentace se shoduje i s názory JUDr. Pavla Šámala,⁴⁰ že je možné provádět zdokonalení obou právních systémů cestou účelného přejímání pozitivních prvků každého z nich.

2. DOHODA O VINĚ A TRESTU NA SLOVENSKU

2.1 Úvod

Na Slovensku byla dohoda o vině a trestu („dohoda o vine a treste“) zavedena zákonem č. 301/2005 Z. z., Trestný poriadok, s účinností od 1. ledna 2006 a slovenskou politickou scénou je její zavedení

³⁸ z těchto důvodů se zavedením dohody o vině a trestu nesouhlasilo ministerstvo zahraničních věcí, viz ČT24. Pospíšil: *Dohoda o vině a trestu zkrátí trestní řízení*. [online] 27. září 2011 [cit. 1. listopadu 2012], Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/137629-pospasil-dohoda-o-vine-a-trestu-zkrati-trestni-rizeni/>>

³⁹ Předkládací zpráva Ministerstva spravedlnosti (cit. v pozn. pod čarou č. 4)

⁴⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. 1. vydání. Praha : Nakladatelství CODEX Bohemia, 1999. s. 16-18.

hodnoceno velice kladně. Bývalý slovenský ministr spravedlnosti Daniel Libšic dokonce považuje zavedení dohody o vině a trestu na Slovensku za nejúspěšnější reformu svého funkčního období.⁴¹ Od jejího zavedení počet případů, které byly vyřešeny touto formou, každoročně stoupá.

rok	2006 ⁴²	2007 ⁴³	2008 ⁴⁴	2009 ⁴⁵	2010 ⁴⁶	2011 ⁴⁷
podaných obžalob	22 468	24 583	24 826	26 908	26 653	25 109
obžalovaných osob	27 523	29 926	30 070	32 266	30 920	30 232
podaných návrhů na dohodu o vině a trestu	2 916	5 328	6 039	7 209	7 619	8 012
z toho ve věcech mladistvých	341	567	704	691	702	809
počet soudem schválených dohod o vině a trestu	1 924 66%	4 642 87%	5 455 90%	6 547 91%	7 206 96%	7 625 95%
z toho ve věcech mladistvých	281 82%	487 86%	616 88%	673 97%	659 94%	756 93%

pozn. procentuální výsledky zaokrouhlovány na celá čísla

⁴¹ Týden.cz. *Pospíšil: Dohoda o trestu uleví státu, ne zločincům* [online]. 27. září 2011 [cit. 1. listopadu 2012]. Dostupné z : <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/pospasil-dohoda-o-trestu-ulevi-statu-ne-zlocincum_213246.html>

⁴² *Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2006* [online]. s. 25 - 27 a 60 [cit. 1. listopadu 2012]. Dostupné z : <<http://www.genpro.gov.sk/statistiky/statisticky-prehľad-trestnej-a-netrestnej-cinnosti-za-rok-2006-1e01.html>>

⁴³ *Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2007* [online]. s. 25 - 27, 59 [cit. 1. listopadu 2012]. Dostupné z : <<http://www.genpro.gov.sk/statistiky-12c1.html>>

⁴⁴ *Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2008* [online]. s. 25 - 27 a 59 [cit. 1. listopadu 2012]. Dostupné tamtéž

⁴⁵ *Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2009* [online]. s. 25 - 27 a 59 [cit. 1. listopadu 2012]. Dostupné tamtéž

⁴⁶ *Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2010*. [online]. s. 25, 27 a 59 [cit. 1. listopadu 2012]. Dostupné tamtéž

⁴⁷ *Štatistická ročenka o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2011*. [online]. s. 25 - 27 a 59 [cit. 1. listopadu 2012]. Dostupné tamtéž

Právě slovenská úprava byla ze zahraničních úprav hlavní inspirací pro současnou právní úpravu v České republice. O tom svědčí nejen to, že v některých částech je znění novely prakticky shodné s úpravou v Trestnom poriadku, ale také často zmiňovaná inspirace slovenskými zkušenostmi v důvodové zprávě. V neposlední řadě o tom svědčí také výroky bývalého ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila v médiích odkazující právě na Slovensko jako na stát, který dohodu o vině a trestu do svého právního řádu s úspěchem zavedl.⁴⁸ I přes tento silný vliv a inspiraci slovenskou úpravou se v některých významných bodech česká úprava od té slovenské zásadně liší.

2.2 Právní úprava a její porovnání s úpravou českou

Důvody pro zavedení dohody o vině a trestu na Slovensku jsou více méně stejné, jako jsou důvody uváděné pro zavedení dohody o vině a trestu u nás, zejména zjednodušení a zefektivnění trestního řízení, požadavek na zkrácení doby jeho trvání a odlehčení soudům. Podle důvodové zprávy k Trestnému poriadku je účelem nové právní úpravy dosáhnout toho, aby cca 80 % projednávaných věcí bylo ukončeno odklonem.⁴⁹ Právě mezi odklony je pak dohoda o vině a trestu systematicky zařazena; jedná se tedy o specifický postup, který se odlišuje od standardního hlavního líčení a spočívá ve zjednodušení řízení. Není však alternativou k potrestání, neboť toto řízení zpravidla vyústí ve vyhlášení odsuzujícího rozsudku a uložení trestu.⁵⁰ Dalšími odklony jsou podmíněčné zastavení trestního stíhání („podmienečné zastavenie trestného stíhania“), podmíněčné zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného („podmienečné zastavenie trestného stíhania spolupracujúceho obviněného“), smír („zmier“) a trestní příkaz („trestný rozkaz“).

Dohoda o vině a trestu je ve slovenském právním řádu upravena v ustanoveních § 232 až § 233 a § 331 až 335 Trestného poriadku, podrobnosti o podmínkách a postupu státního zástupce (prokurátora) při řízení o dohodě o vině a trestu upravuje vyhláška Ministerstva spravodlivosti č. 619/2005 Z. z. Pro úplnost je ještě třeba dodat § 39 zákona č. 300/2005 Z. z., Trestného zákona, který upravuje možnost snížit dolní hranici trestní sazby v řízení o dohodě o vině a trestu.

Podmínky pro zahájení jednání o dohodě o vině a trestu mezi prokurátorem a obviněným jsou uvedeny v § 232 odst. 1 Trestného poriadku a jsou prakticky totožné s českou úpravou. Výsledky vyšetřování musí dostatečně odůvodňovat závěr, že skutek je trestným

⁴⁸ např. *O trestu by se mohli obžalovaní dohodnout se státním zástupcem* [online]. Český rozhlas 1 Radiožurnál [cit. 1. listopadu 2012]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/spolecnost/_zprava/988103>

⁴⁹ PROKEŠ, Jaromír. Praktické problémy aplikácie inštitútu dohody o vine a treste. *Justičná revue*. 2011, č. 12. s. 1611.

⁵⁰ IVOR, Jaroslav a kolektiv. *Trestné právo procesné*. 2. vydání. Bratislava : Nakladateľství IURA EDITION, 2010, s. 583 .

činem a že jej spáchal obviněný, který se ke skutku přiznal, uznal vinu a důkazy nasvědčují pravdivosti jeho přiznání. Prokurátor může zahájit jednání o uzavření dohody o vině a trestu jak na podnět obviněného, tak i bez takového podnětu. Písemně vyzve obviněného a další oprávněné osoby, aby se vyjádřili k možnému zahájení jednání o uzavření dohody.⁵¹ Již v druhém odstavci tohoto paragrafu však narážíme na první zásadní rozdíl, a to sice na skutečnost, že na Slovensku je možno dohodu o vině a trestu sjednat i s mladistvým, což v České republice není možné (viz výše). Dohodu s mladistvým však nelze uzavřít, pokud s ní nesouhlasí zákonný zástupce mladistvého nebo jeho obhájce. K jednání o dohodě o vině a trestu s mladistvým je rovněž předvoláván státní orgán péče o mládež.⁵² Dalším naprosto zásadním rozdílem je, že Trestný poriadok nestanoví nutnou obhajobu pro obviněného sjednávající s prokurátorem dohodu o vině a trestu. Poškozený se o jednání o dohodě o vině a trestu vyrozumívá, jeho postavení v jednání však Trestný poriadok nijak dále neupravuje a žádná další práva mu nepřiznává. Pouze pokud v rámci dohody o vině a trestu nedojde k dohodě o náhradě škody, prokurátor navrhně, aby soud poškozeného odkázal s nárokem na náhradu škody (nebo jeho částí) na občanské soudní nebo jiné řízení. Proto lze říci, že oproti slovenskému vzoru je postavení poškozeného v jednání o dohodě o vině a trestu posíleno, když ten se k části dohody ohledně náhrady škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení vyjadřuje a i pokud není jednání přítomen, prokurátor dbá na jeho zájmy a snaží se uzavřít dohodu i ohledně vypořádání nároků poškozeného. Oproti české úpravě je v odst. 4 téhož paragrafu navíc upravena situace, kdy v rámci jednání o uzavření dohody obviněný uzná vinu za spáchání stíhaného skutku v plném rozsahu, avšak k dohodě o trestu nedojde. Prokurátor v takovém případě podá obžalobu, ve které uvede skutek, ke kterému se obviněný přiznal, jeho právní kvalifikaci, to že obviněný svou vinu uznal a požádá soud, aby zahájil hlavní líčení, rozhodl o trestu a dalších výrocích, které mají podklad ve výroku o vině. Odstavec 5 pak upravuje situaci, kdy obviněný uzná vinu jen z části. V takovém případě podá prokurátor obžalobu soudu, který provede hlavní líčení v rozsahu, ve kterém obviněný svou vinu neuznal a rozhodne o vině i trestu. Obě tyto situace v české úpravě zahrnuté nejsou, v případě že nedojde ke sjednání dohody o vině a trestu, k prohlášení viny učiněnému obviněným se v dalším řízení nepřihlíží. Obsahové náležitosti dohody o vině a trestu jsou upraveny v odst. 7 a jsou prakticky shodné s náležitostmi české dohody o vině a trestu, kde je navíc doplněno ještě prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán a který je předmětem sjednané dohody o vině a trestu (§175a odst. 6 písm. e). Pokud dojde k uzavření dohody o vině a trestu

⁵¹ MANDALÍK, Radoslav. *K inštitútu konania o dohode o vine a treste*. Justičná revue. 2006, č. 11, s. 1611.

⁵² *ASPI* [automatický systém právních informací]. Komentář k zákonu č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok. Wolters Kluwer Česká republika. [cit. 1. listopadu 2012].

mezi obviněným a prokurátorem, podá prokurátor soudu návrh na schválení této dohody (§ 233 Trestného poriadku). Návrh přezkoumá předseda senátu podle jeho obsahu a podle obsahu spisu a buď určí termín veřejného zasedání na rozhodnutí o návrhu dohody o vině a trestu nebo návrh odmítne, pokud zjistí závažné porušení procesních předpisů, nebo pokud je navrhovaná dohoda zřejmě nepřiměřená. Pokud se jedná o dohodu o vině a trestu ohledně zločinu, za který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby vyšší než osm let, nerozhoduje o zřejmé nepřiměřenosti trestu předseda senátu sám, ale rozhoduje v neveřejném zasedání celý senát. Poté, co případně usnesení o odmítnutí návrhu na schválení dohody o vině a trestu nabude právní moci, věc se vrací do přípravného řízení (§ 331). To nebrání prokurátorovi, aby se pokusil o uzavření nové dohody.⁵³ Oproti této úpravě dává česká úprava předsedovi senátu ještě další možnost a to sice nařídít předběžné projednání návrhu (§ 314o odst. 1 písm. c) a § 314p novely). Samotné řízení o schválení dohody o vině a trestu se koná ve veřejném zasedání, na rozdíl od české úpravy musí být na zasedání stále přítomen obhájce obviněného, pokud ho obviněný má. Prokurátor přednese návrh dohody, poté se soud dotazuje obviněného formou předem stanovených otázek, aby se ujistil, že obviněný řízení rozumí, byl řádně poučen a s touto formou řízení souhlasí. Na všechny stanovené dotazy musí obviněný odpovědět kladně, jinak soud dohodu o vině a trestu neschválí. Soud neprovádí žádné dokazování⁵⁴ a na rozdíl od české úpravy není ve slovenské úpravě dána soudu ani možnost vyslechnout obviněného a opatřit potřebná vysvětlení. Rovněž není zákonem stanovena možnost poškozeného, aby se ve veřejném zasedání ke sjednané dohodě vyjádřil. Soud rozhoduje o dohodě o vině a trestu jako o celku, sám nemůže dohodu změnit. Nicméně pokud dohoda není zřejmě nepřiměřená, avšak soud ji nepovažuje za spravedlivou, oznámí své výhrady stranám, které mohou navrhnout nové znění dohody o vině a trestu, za tímto účelem soud přeruší na potřebný čas veřejné zasedání. Tato možnost českým soudům dána není. Dalším podstatným rozdílem je, že slovenská úprava na rozdíl od české vůbec nepřipouští proti rozsudku, kterým soud schválí dohodu o vině a trestu, odvolání. Dovolání je přípustné pouze v případě, že bylo závažným způsobem porušeno právo na obhajobu. Rozsudek tak nabývá právní moci vyhlášením (§ 333 a § 334). Zákon neuvádí, že rozsudek musí obsahovat informaci, že se jedná o rozsudek, kterým se schvaluje dohoda o vině a trestu. Ojediněle se tak vyskytly rozsudky, které tuto formulaci neobsahují, a tudíž se neliší od rozsudků, kterými soud rozhodl v hlavním líčení.⁵⁵ Naprosto zásadním rozdílem oproti

⁵³ *ASPI* [automatický systém právních informací]. Komentář k zákonu č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok. Wolters Kluwer Česká republika. [cit. 1. listopadu 2012]

⁵⁴ IVOR, Jaroslav a kolektiv. *Trestné právo procesné*. 2. vydání. Bratislava : Nakladateľství IURA EDITION, 2010, s. 782.

⁵⁵ MANDALÍK, Radoslav. K inštitútu konania o dohode o vine a treste. *Justičná revue*. 2006, č. 11, s. 1612.

české úpravě je to, že na Slovensku není použití dohody o vině a trestu nijak omezeno druhem trestného činu ani výší trestní sazby. Dohodu o vině a trestu je tak možno uzavřít o jakémkoliv trestném činu včetně například vraždy. Je znám případ, kdy krajský prokurátor v Trenčíně uzavřel dohodu s obviněným trestně stíhaným za vraždu v souběhu s porušováním domovní svobody. Za vraždu je podle § 145 odst. 1, 2 písm. a) až e) slovenského trestního zákona možno uložit trest odnětí svobody v délce trvání dvacet až pětadvacet let či doživotí. Vzhledem k tomu, že se obviněný přiznal a se státním zástupce uzavřel dohodu o vině a trestu, byl mu uložen trest v délce trvání osmnácti let, protialkoholní léčení a náhrada škody.⁵⁶ V tomto ohledu plně souhlasím s českou úpravou a jsem přesvědčena, že dohodu o vině a trestu nelze aplikovat na všechny trestné činy, zejména ne na závažné trestné činy proti lidskému životu, lidskosti, míru a na válečné trestné činy, a to z důvodů etických, morálních a kulturních. Omezení rozsahu trestných činů v české úpravě je rovněž vstřícným krokem vůči některým odpůrcům dohody o vině a trestu, kteří dohodu principiálně odmítají právě z toho důvodu, že pachatel takových trestných činů by neměl být „smluvní stranou“, ale trest za spáchaný skutek by na něj měl být uložen státem z jeho vrchnostenského postavení a spravedlnost by měla být nastolena, nikoliv sjednána.⁵⁷

2.3 Uzavření dohody jako důvod pro mimořádné snížení trestu

Uzavření dohody o vině a trestu může být v souladu s § 39 odst. 2 písm. d) a odst. 4 důvodem pro mimořádné snížení trestu pod dolní hranici trestní sazby, a to až o jednu třetinu, přičemž u trestných činů vyjmenovaných v odstavci 3 téhož paragrafu (např. úkladná vražda, genocida, terorismus) nesmí být uložen trest odnětí svobody na dobu kratší než dvacet let. V této souvislosti je třeba poznamenat, že Slovensko má obecně přísnější trestní zákon, údajně jeden z nejprísnejších v celé Evropské unii.⁵⁸ Proto je možné mimořádně snížit zákonem stanovený trest a trest přesto bude stále plnit svou funkci. Nicméně i na Slovensku se ozývají hlasy, že v aplikační praxi dochází u závažnějších trestných činů k ukládání příliš mírných trestů nevyjadřujících závažnost trestného činu a do legislativního procesu tak byla navržena novela Trestného zákona, která by § 39 odst. 4 upravila tak, že mimořádné snížení dolní hranice trestní sazby by v rámci uzavření dohody o vině a trestu bylo možné pouze o jednu

⁵⁶ BRŇÁKOVÁ, Simona a KORBEL, František. Dohoda o vině a trestu. *Trestněprávní revue*. 2008, č. 9, s. 274. (tento článek je s drobnými úpravami dostupný též v systému ASPI)

⁵⁷ NOVOTNÝ, Oto. Je naše trestní právo procesní v krizi? *Trestní právo*. 2008. č. 7 – 8, s. 30.

⁵⁸ ŠABATA, Karel a RŮŽIČKA, Miroslav. Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské právní úpravy. *Státní zastupitelství*. 2009, č. 6, s. 11.

čtvrtinu.⁵⁹ V České republice, kde jsou zákonem stanovené trestní sazby o poznání mírnější, by pravděpodobně další snižování trestu vedlo k trestům neadekvátně mírným. To je zřejmě také důvod, proč znění novely nezahrnuje žádnou specifickou úpravu mimořádného snižování trestů v rámci dohody o vině a trestu a obviněné v tomto případě nijak nezvýhodňuje. Otázkou však je, zda bude za těchto okolností obviněný k uzavření dohody o vině a trestu motivován. Jak již bylo zmíněno, právě jisté úlevy ve výši trestu jsou v zahraniční praxi nejsilnější motivací pro obviněného, aby na dohodu o vině a trestu přistoupil. Pokud je český trestní zákoník ve stanovených trestech poměrně mírný, soudy často ukládají tresty spíše při dolní hranici trestní sazby a zákon snížení dolní hranice trestní sazby v rámci dohody o vině a trestu neumožňuje, nezbývá mnoho, co by obviněného k dohodě o vině a trestu skutečně motivovalo. Domnívám se, že i přes absenci hmotněprávní úpravy umožňující snížení trestu, bude v praxi státní zástupce přeci jen při navrhování trestu obviněnému, který je ochoten ke sjednání dohody a trestu, shovívavější. Kromě toho i mnoho pachatelů trestných činů, nikoliv jen stát, má zájem na rychlejším, snazším a levnějším vyřízení své trestní věci, vždyť přibližně v 50 % případů trestné činnosti se pachatel k trestnému činu dozná, u bagatelních trestných činů se doznává dokonce přes 75 % pachatelů.⁶⁰

2.4 Zásada oportunity a uvážení prokurátora

Institut dohody o vině a trestu dává prokurátorovi pravomoc rozhodnout, zda zahájí jednání o uzavření dohody o vině a trestu. Toto rozhodnutí je třeba učinit uvážlivě a důkladně, aby bylo zabezpečeno správné a vhodné využití dohody o vině a trestu, jejíž výsledek bude prospěšný pro obviněného, stát i soudnictví. Za účelem vytvoření správného názoru prokurátor zvažuje různé okolnosti, zejména pak kritéria uvedená v § 4 a § 5 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 619/2005 o podmienkach a postupe prokurátora pri konaní o dohode o uznání viny a prijatí trestu, tj. ochotu obviněného spolupracovat při vyšetřování jiných obviněných, (kriminální) minulost obviněného, povahu a závažnost trestného činu, projevenou lítost a pocit viny obviněného, jeho ochotu převzít zodpovědnost za své jednání, zájem na rychlém a přiměřeném skončení trestní věci, pravděpodobnost usvědčení obviněného v soudním řízení, pravděpodobný dopad soudního řízení na svědky, pravděpodobný trest nebo jiné důsledky v případě, že obviněný bude usvědčen v soudním řízení, veřejný zájem, na základě kterého by se

⁵⁹ MAGVAŠIOVÁ, Anna a ČENTÉŠ, Jozef. Poznatky z aplikácie konania o dohode o vine a treste. In: *Rekodifikácia trestného práva – doterajšie poznatky a skúsenosti. Zborník príspevkov z celoštátneho seminára s medzinárodnou účasťou konaného dňa 21. apríla 2008*. Bratislava : Bratislavská vysoká škola práva, 2008. s. 177.

⁶⁰ Beck-online : *Vláda souhlasí se zavedením dohody o vině a trestu*, [online], 3. října 2011 [citováno 1. listopadu 2012], dostupné z: <<http://www.beck-online.cz/vlada-souhlasí-se-zavedením-dohody-o-vine-a-trestu/>>

měl případ projednat v soudním řízení na základě obžaloby podané prokurátorem, náklady soudního řízení, potřebu zabránit opožděnému skončení jiných rozpracovaných trestních věcí, dopad dohody na právo poškozeného a ochotu obviněného nahradit škodu, kterou způsobil trestným činem.⁶¹ Jedná se o demonstrativní výčet. Podle názoru JUDr. Milana Filička⁶² je však nepřijatelné, aby taková kritéria byla stanovena pouze vyhláškou a měla by být stanovena přímo v zákoně. I tento názor by mohl být inspirací českému zákonodárci. Je nepochybně vhodné taková kritéria stanovit a bylo by je tak možno zakomponovat přímo do příslušné novely.

2.5 Názory slovenské odborné veřejnosti

Ani po šesti letech od doby, kdy byla dohoda o vině a trestu na Slovensku uvedena do praxe, není slovenská odborná veřejnost v názoru na tento institut jednotná. V odborných časopisech však převažují ohlasy spíše pozitivní⁶³ a i z uvedených čísel statistiky je zřejmé, že tento institut se na Slovensku ujal a je akceptován nejen prokurátory a soudy, ale i obviněnými (velké množství návrhů bylo iniciováno právě obviněnými).⁶⁴

Samozřejmě, že se v praxi vyskytují problémy, které zákonodárce nepředvídal a které bude třeba řešit buď novelou stávající úpravy, nebo sjednocením praxe judikaturou soudů. Mezi nejčastější výtky patří skutečnost, že skutečně tato praxe pomáhá odbřemenění soudů, na druhou stranu ale zvyšuje zatíženost prokurátorů vzrůstající administrativní agendou a nutností osobního vyjednávání s obviněným a dalšími osobami.⁶⁵ Uváděny jsou také případy, kdy obhajoba zneužívá jednání o dohodě k oddalování rozhodnutí ve věci a za naprosto zásadní nedostatek považují situace, kdy v rámci snahy o co největší zrychlení řízení prokurátoři a soudy nemají zájem prověřovat přiznání obžalovaného a nehledají tedy pravdu a

⁶¹ blíže k těmto kritériím RAJNIČ, Marek. Skutočnosti, ktoré zvažuje prokurátor pri konaní o dohode o vine a treste. *Justičná revue*. 2008, č. 10. s. 1391 – 1398.

⁶² FILIČKO, Milan. Dohoda o vine a treste. *Justičná revue*. 2006, č. 8 – 9, s. 1117.

⁶³ např. PROKEINOVÁ, Margita. ve své knize *Odklony v trestnom konaní*, Bratislava : Univerzita Komenského, 2007, na s. 60 vyjadřuje negativní postoj k tomuto institutu a je skeptická k využívání tohto institutu v praxi, avšak ve svém novějším článku *Mimoradne zníženie trestu v konaní o dohode o vine a treste*. *Justičná revue*. 2009, č. 4, na s. 552 již uvádí, že její obavy byly neopodstatěné.

⁶⁴ ŠRAMEL, Bystrík. Prokurátor a vplyv nových prvkov rekodifikovaného slovenského Trestného poriadku na jeho činnosť. *Trestní právo*. 2011, č. 2. s. 28.

⁶⁵ tamtéž

spravedlnost, ale pouze osobu na potrestání.⁶⁶ Ostatně touto problematikou se zabývá již profesor Jan Musil,⁶⁷ který povinnost soudu zkoumat před schválením dohody, zda okolnosti spáchání trestného činu nevzbuzují pochybnosti o pravdivosti doznání, označuje za „zbožné přání zákonodárce“, když podle něj realita justiční praxe ve všech zemích, kde jsou dohody zavedeny, přesvědčivě ukazuje, že takové ověřování pravdivosti doznání se buď vůbec nekoná, nebo je zcela formální.

3. ZÁVĚR

Právní úprava dohody o vině a trestu se zdá být detailně propracovaná, odbornou veřejností je hodnocena spíše kladně. Odpůrci většinou odmítají dohodu o vině a trestu obecně, nikoliv proto, že by právní úprava měla zásadní vady. Pokud jde o průlom do zásad trestního práva a trestního řízení, jedná se o zásady, ze kterých již tak jako tak nyní existují výjimky a dohoda o vině a trestu nepřináší v tomto směru žádné zásadní změny. Oceňuji opatrný přístup zákonodárce k zavedení tohoto institutu, zejména v podobě omezení uzavírání dohody o vině a trestu pouze na vymezený okruh trestných činů, je pouze otázkou do budoucna, zda se dohoda o vině a trestu osvědčí a případně bude možno rozšířit její použití na větší okruh trestných činů. Kladně hodnotím rovněž zákonodárcem stanovené pojistky proti zneužití tohoto institutu, zejména nutnou obhajobu. Hlavně v těchto dvou bodech spatřuji pozitivní odchýlení od vzorové slovenské úpravy.

Přestože se jedná, dle mého názoru, o institut, který skutečně může ulevit soudům a zrychlit a zlevnit řízení, doporučuji uvážlivé využívání dohod o vině a trestu. Myslím si, že není žádoucí následovat příkladu USA, kdy je dohodou řešena naprostá většina případů a její používání je prakticky neomezené. I slovenskou snahu o to, aby bylo některým z odklonů včetně dohody o vině a trestu řešeno kolem 80 % všech případů, považuji za přehnanou. V tomto směru je třeba, aby zejména státní zástupci důkladně zvažovali, zda je použití dohody pro daný případ vhodné a zda je v konkrétním případě uzavření dohody o vině a trestu nejvhodnější alternativou pro vyřízení konkrétní věci. Primárním cílem vždy musí být volba nejvhodnější varianty tak, aby bylo co nejlépe dosaženo účelu řízení jak pro stát, tak pro poškozeného i obviněného. Je třeba mít stále na paměti, že se jedná o alternativní způsob řízení, který není vhodný pro všechny případy a že základním způsobem trestního procesu je stále řádné trestní řízení, jehož vrcholem je klasické hlavní líčení.

⁶⁶ PIDA, Juraj. Dohoda o vine a treste v slovenskom trestnom konaní. *Právnik*. 2011, č. 4. s. 408.

⁶⁷ MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu. In *Sborník z Mezinárodní vědecké konference Rekodifikace trestního práva procesního (aktuální problémy)*, Praha, Univerzita Karlova v Praze, 2008, s. 80

Literature:

Právní předpisy a legislativní návrhy

- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Sněmovní tisk 510/0 pro 6. volební období (od 2010)
- Návrh zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku, Senátní tisk č. 220 pro Páté funkční období 2004-2006.
- Předkládací zpráva Ministerstva spravedlnosti k věcnému záměru trestního řádu.
- Věcný záměr zákona o trestním řízení soudním (trestní řád).
- Věcný záměr trestního řádu – hlavní principy navrhované rekodifikace trestního práva procesního.
- Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Sněmovní tisk 510/0 pro 6. volební období (od 2010).
- Vládní návrh na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, Sněmovní tisk 574/0 pro 5. volební období (2006-2010)
- Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 619/2005 Z.z.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 300/2005 Z.z., Trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 301/2005 Z.z., Trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Knižní publikace

- CÍSAŘOVÁ, Dagmar; FENYK, Jaroslav; GŘIVNA, Tomáš a kol. Trestní právo procesní. 5. vydání. Praha : Nakladatelství ASPI, 2008. ISBN: 978-80-7353-348-5
- FILIP, Jan. Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva. 2. doplněné vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2004. ISBN 978-80-210-2592-1

- IVOR, Jaroslav a kolektiv. Trestné právo procesné. 2. vydání. Bratislava : Nakladateľství IURA EDITION, 2010. ISBN: 978-80-8078-309-9
- JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo procesní. 2. vydání. Praha : Leges, 2011. ISBN: 978-80-87212-92-2
- MUSIL, Jan; KRATOCHVÍL, Vladimír; ŠÁMAL, Pavel a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo procesní. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2007. ISBN: 978-80-71792-16-1
- PROKEINOVÁ, Margita. Odklony v trestnom konaní, Bratislava : Univerzita Komenského, 2007. ISBN: 978-80-7160-197-5
- ŠÁMAL, Pavel. Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému. 1. vydání. Praha : Nakladatelství CODEX Bohemia, 1999. ISBN: 978-80-85963-89-2

Články

- BRŇÁKOVÁ, Simona a KORBEL, František. Dohoda o vině a trestu. Trestněprávní revue. 2008, č. 9, s. 274. ISSN: 1213-5313
- FILIČKO, Milan. Dohoda o vine a treste. Justičná revue. 2006, č. 8 – 9. ISSN: 1335-6461
- HORKÁ, Kateřina. Věcný záměr nového trestního řádu – odklony a dohodovací řízení. Státní zastupitelství. 2011, č. 3. ISSN: 1214-3758
- KUČERA, Pavel a PTÁČEK, Michal. Několik úvah nad institutem dohody o vině a trestu v českém pojetí. Trestní právo. 2009, č. 7 – 8. ISSN: 1211-2860
- KRÁL, Vladimír. Dohoda o vině a trestu v návrhu novelizace trestního řádu. Právní rozhledy. 2008, č. 20. ISSN: 1210-6410
- MAGVAŠIOVÁ, Anna a ČENTĚŠ, Jozef. Poznatky z aplikácie konania o dohode o vine a treste. In: Rekodifikácia trestného práva – doterajšie poznatky a skúsenosti. Zborník príspevkov z celoštátneho seminára s medzinárodnou účasťou konaného dňa 21. apríla 2008. Bratislava : Bratislavská vysoká škola práva, 2008.
- MANDALÍK, Radoslav. K inštitútu konania o dohode o vine a treste. Justičná revue. 2006, č. 11, s. 1611. ISSN: 1335-6461
- MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu. In Sborník z Mezinárodní vědecké konference Rekodifikace trestního práva procesního (aktuální problémy), Praha, Univerzita Karlova v Praze, 2008.

- MUSIL, Jan. Dohody o vině a trestu (Absprachen) v Německu. Právník. 2008, č. 3. ISSN: 0231-6625
- NOVOTNÝ, Oto. Je naše trestní právo procesní v krizi?. Trestní právo. 2006, č. 7-8. ISSN: 1211-2860
- PIDA, Juraj. Dohoda o vine a treste v slovenskom trestnom konaní. Právník. 2011, č. 4. ISSN: 0231-6625
- PROKEINOVÁ, Margita. Mimoradne zníženie trestu v konaní o dohode o vine a treste. Justičná revue. 2009, č. 4. ISSN: 1335-6461
- PROKEŠ, Jaromír. Praktické problémy aplikácie inštitútu dohody o vine a treste. Justičná revue. 2011, č. 12. ISSN: 1335-6461
- RAJNIČ, Marek. Skutočnosti, ktoré zvažuje prokurátor pri konaní o dohode o vine a treste. Justičná revue. 2008, č. 10. ISSN: 1335-6461
- ŠABATA, Karel a RŮŽIČKA, Miroslav. Dohoda o vině a trestu de lege ferenda v České republice a možnosti využití slovenské právní úpravy. Státní zastupitelství. 2009, č. 6. ISSN: 1214-3758
- ŠRAMEL, Bystrík. Prokurátor a vplyv nových prvkov rekodifikovaného slovenského Trestného poriadku na jeho činnosť. Trestní právo. 2011, č. 2. ISSN: 1211-2860
- VANTUCH, Pavel. Dohoda o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. Trestní právo. 2009, č. 11. ISSN: 1211-2860
- VANTUCH, Pavel. K návrhu na prohlášení obžalovaného o vině. Trestní právo. 2006, č. 12. ISSN: 1211-2860
- VANTUCH, Pavel. Nový návrh na dohodu o vině a trestu mezi obviněným a státním zástupcem. Trestní právo. 2011, č. 9. ISSN: 1211-2860

Elektronické prameny

- ASPI [automatický systém právních informací]. Komentář k zákonu č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok. Wolters Kluwer Česká republika.
- Beck-online : Vláda souhlasí se zavedením dohody o vině a trestu, [online], 3. října 2011. Dostupné z: <<http://www.beck-online.cz/vlada-souhlasi-se-zavedenim-dohody-o-vine-a-trestu/>>
- ČT24. Pospíšil: Dohoda o vině a trestu zkrátí trestní řízení. [online] 27. září 2011. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/137629-pospisil-dohoda-o-vine-a-trestu-zkrati-trestni-rizeni/>>
- O trestu by se mohli obžalovaní dohodnout se státním zástupcem. [online] Český rozhlas 1 Radiožurnál. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/spolecnost/_zprava/988103>

- Týden.cz. Pospíšil: Dohoda o trestu uleví státu, ne zločincům. [online]. Dostupné z : <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/pospisil-dohoda-o-trestu-ulevi-statu-ne-zlocincum_213246.html>

- Štatistické ročenky o činnosti prokuratúry Slovenskej republiky za roky 2006 - 2011. [online]. Dostupné z : < <http://www.genpro.gov.sk/statistiky-12c1.html>>

- Záznam z jednání 32. schůze Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky dne 9. prosince 2011, [online]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/032schuz/s032128.htm>>

Pozn.: článek je upraveným a aktualizovaným výtažkem z autorčiny diplomové práce FILIPOVÁ, M. Dohoda o vině a trestu v zahraničí jako inspirace pro českou právní úpravu. 2012. 57 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Věra Kalvodová.

Contact – email

F.Marketa@seznam.cz